СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 252. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 29. жовтня, 1925. VOL. XXXIII. No. 252. Jersey City, N. J., Thursday, October 29. 1925. THREE CENTS

ДО ВСІХ:

ТО ГОЛОД НЕ УСТАВ В КРАЮ, А ТІЛЬКИ МИ СИТІ ЙОГО НЕ ВІДЧУВАЄМО.

ТО ІНВАЛІДИ НЕ ПОДУЖАЛИ, НІ РАНИ ЇХ НЕ ПОГОЇЛИСЬ, ТО ТІЛЬКИ МИ НЕ ГОДНІ ВІДЧУТИ БОЛЮ ТИХ, ЩО ЇМ БРАКУЄ РУК І НІГ.

ТО ТІЛЬКИ СИРОТИ В КРАЮ МОЛЯТЬСЯ ЗА ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ, АЛЕ ВИ ВЖЕ ДАВНО ЗА НИХ ЗАБУЛИ.

ТО ТІЛЬКИ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ БЮТЬ, А НЕ ВАС, ТОМУ НЕ ПАМЯТАЄТЕ ЗА НИХ І НЕ СКЛАДАЄТЕ ЦЕНТА НА ТЕПЛУ СТРАВУ ДЛЯ НИХ.

ТО ТІЛЬКИ В КРАЮ ЛЮДИ В РОЗПУЦІ, ЩО ЗАБИРАЮТЬ ЇМ ЛЯХИ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ, А В АМЕРИЦІ ВЖЕ Й ГОЛОВОЮ НАД ТИМ НЕ ПОХИТУЮТЬ, ЩО РІДНА ШКОЛА ПРОПАДАЄ.

• • •

КОЛИ ХОЧЕТЕ ИТИ В ПАРІ ЗІ СТАРИМ КРАЄМ, ТАК ХАЙ НЕ ПРОЙДЕ НІОДНО УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЄ, НІОДНІ ХРЕСТИНИ, НІОДНА ЗАБАВА І НІОДИН МІТИНҐ, АБИ ВИ НЕ ЗІБРАЛИ МАЛОЇ ЛЕПТИ ТА НЕ ВИСЛАЛИ ЇЇ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Домагаються вмішання федерального уряду в углеву справу

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — Велика лава присяжних судьів повіту Квінс, розглянувши вуглеву справу, о скільки вона доторкається назаможного населення великих міст, предложила судови свою опінію, в якій домагається від федерального уряду як найскоршого вмішання в сю справу. На думку сих присяжних судьів, федеральний уряд мавби забрати на власність майни та добувати вугля на свій рахунок на основі федеральної поліцийної власти.

КУЛИДЖ ЗА ЗБІЛЬШЕННЄМ ВЛАСТИ СТЕЙТІВ.

ВАШИНГТОН, 27. жовтня. — В розмові з провідниками сенату й палати послів президент Кулидж дав до зрозуміння, що він добре бачить опозицію народа до дальшого збільшування центральної федеральної власти. Він заявив виразно, що він думає попирати стремління стейтів до захоплення більшої власти в свої руки.

НАЙБОГАТШИЙ УНІВЕРСИТЕТ В АМЕРИЦІ.

ЧАРЛОТ, Норт Каролайна, 27. жовтня. — В суді в Сомервилу зложено до судового затвердження тестамент померлого недавно „тютюнового короля" Джеймса Дюка. На основі сього тестаменту університет його імени дістане фундацію вартости 40 міліонів долярів.

Разом зі 40 міліонами, дарованими сим Дюком, ще за його життя, університет буде мати маєтку 80 міліонів долярів і буде тому найбогатше фундованим університетом в Америці.

Гарвардський університет має маєтку 64 міліони, Колумбійський 56 міліонів, Єльський 39, Шикаґовський 31 міліонів долярів.

ВРАТОВАНО ЗАЛОГУ ПОТАПАЮЧОГО КОРАБЛЯ ПЕРЕД ЗАГИБІЛЮ.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — Сюди приїхав з 4-дневим опізненнєм американський корабель Президент Гардинґ, везучий на своїм покладі 28 моряків з італійського тягарового корабля Іґнаціо Флоріо, вратованих перед затопленнєм на повному морю. Находячися в порті кораблі й лоди зробили візджаючому кораблеви голосну овацію, бо його залога ратувала потапаючих серед бурі з нараженнєм власного життя.

ПРЕЗИДЕНТ ВИДАЄ ПРОКЛЯМАЦІЮ В СПРАВІ ДНЯ ПОДЯКИ.

ВАШИНГТОН, 27. жовтня. — Як кождого року, так і сього президент видав проклямацію в справі відсвяткування Дня Подяки. Як звичайно, на се свято визначено послідний четвер у падолисті, (день 26. падолиста).

ШКОЛЯРКА ЖИВЦЕМ ПОХОВАНА, ТА НЕ ЗОВСІМ.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — На розі Амстердем Евеню й Сімдесятої Вулиці завалилася стіна будинку, який тепер розбирають під нову будову. Пять тон цегли впало з висоти до 40 стіп на руштованє, вставлене над хідником. Падаюча стіна захопила двох прохожих і легко їх покалічила. Падаюче бервено впало на переходячу тоді до школи 12-літну Етель Родріґес. Дівчина впала на землю, на неї звалилися бальки й цегла. Робітники, що були при будові, кинулися її відгрібати. Здавалося, що дівчина погибла на місци. Та з румовища піднявся її голос, упевняючий, що вона ціла. Робітники поспішилися. За якийсь час дитину добуто зпід румовища та відвезено до шпиталя. Тут лікарі переконалися, що дівчина справді нігде не покалічена. Падаюче на неї бервено звалилося одним кінцем на стоячий там трок і захоронило дівчину перед падаючою стіною.

ВЕЛИКА ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

МЕМФИС, Тенесі, 27. жовтня. — Поспішний поїзд зелізничого підприємства Ст. Луис енд Сан Франциско вискочив нині коло пів до семої години рано недалеко від стації Вікторії в стейті Місісипі зі шин. Одинайцять возів поїзду скотилося з насипу, що в тому місци має 40 стіп висоти. Підчас випадку 18 осіб згинуло на місци, а 54 особи віднесли тяжкі ушкодження. Довколичні мешканці пішли сейчас на ратунок жертвам.

РОЗБИВАЮТЬ НАПРОТИ ПОЛІЦИЙНОГО НАЧАЛЬНИКА.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — До дому, що стоїть проти мешкання Енрайта, нюйорського поліцийного комишенера, вломилися злодії та вкрали дорогоцінностий на півтора тисячі долярів.

НЕ ПОДІБНЕ ДО КАНИ ГАЛИЛЕЙСЬКОЇ.

БРИДЖТОН, Ню Джерзі, 27. жовтня.— З приводу стейтової конвенції Жіночої Юнії Християнської Тверезости давав один місцевий судовий урядник приняття для учасників конвенції. На сьому приняттю господар запросив гостий на забаву, яка полягала в тому, що господар спустив у канал велику скількість горівок, пива у вин. Всі учасниці конвенції прийшли. Коли напитки спускали в канал, жінки заспівали гимн, а декотрі з них плакали, як вони казали, з радости.

ВІДШКОДОВАННЄ ЗА ТЕ, ЩО НЕ МОГЛА ВАРИТИ.

НЮ ЙОРК, 27. жовтня.— Нюйорський стейтовий суд признав тисячу долярів відшкодовання одній жінці за те, що на неї, як вона варила в кухні, впала частина тинку кухні. Жінка говорила в позві, що до випадку вона була доброю кухаркою, але від випадку її нерви так розбиті, що вона не може зварити [illegible] має заплатити власти- [illegible]

ІМПОРТ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН НА УКРАЇНУ.

Запотребування України в сільсько-господарських машинах обраховано на слідуючий рік в сумі 45 тисяч рублів. З огляду на те, що продукція машинового тресту на суму 25 міліонів рублів повинна бути вивезена з України до инших радянських республік, то сама Україна буде потребувати імпорту закордонних машин на суму 16 міліонів рублів. Державний торговельний уряд вже почав робити закупна за кордоном.

ГОРА ПРИЙШЛА ДО МАГОМЕТА.

Львівський дневник „Дзеннік Людови" подає таку характеристичну інформацію: Коли згідно з умовою конкордату зїхались до Варшави всі єпископи складати присягу вірности републиці на руки президента, кардинал Дальбор не приїхав, бо буцімто занедужав. Виявляється, що реклямоване свято відкриття памятника короля Болеслава Хороброго було тільки претекстом, щоби президент приїхав до престола збунтованого кардинала. І приїхав. „Дзеннік Людови" називає се „небувалою подією, щоб маєстат Річипосполитої, яку репрезентує президент, упав на коліна перед воюючим клерикалізмом" і вважає се замахом на тривкість републики.

УКРАЇНІЗАЦІЯ НА ОДЕЩИНІ.

Окрема комісія по перевірці українізації прослідила стан українізації у цілому ряді одеських установ а також в установах одеської округи. Комісія ствердила, що українізація посувається вперед дуже слабо. На 6.294 урядовців заледве 46 опанувало українську мову вповні. За те 4.661 урядовців не знають цілком української мови. Комісія рішила утворити у кожній установі органи, які будуть спеціяльно слідкувати за перебігом українізації. Співробітників, що не знають і на протязі означеного часу не вивчаться української мови, буде постепенно звільнятись з посад.

САМОГУБСТВО ДИРЕКТОРА.

У Сяні, в Перемишлі, виловили тіло директора народної школи в Дидятичах (пов. Мостиска) Худеревича. Він, кажуть, утопився наслідком безнадійної недуги.

БИСТРОУМНИЙ ХЛОПЧИНА ВРАТУВАВ ЖИТТЯ СВОМУ ТОВАРИШОВИ.

ПАЧОВҐ, 25. жовтня. — 18-літні хлопці Вілієм Додж та Пол Бартелне вибралися з дому своїх батьків на польовання на качки. По дорозі припадково вистрілила рушниця в руці Вілієма Доджа, та ранила йому руку дуже небезпечно. З руки люнула кров, і хлопцеви грозив уплив крови, а то й смерть, коли б її на час не затамувати. До лікаря було далеко, і про лікарську поміч не було й мови. В тім безвихіднім здавалося положенню вратувала раненого присутність ума його товариша. Він зняв свій годинниковий пояс та наложив його на ранену руку товариша. Опісля стягнув сей ременець при помочи деревляної запрути так сильно, що кров перестала плисти. Опісля товариш позичив у переїзджаючих незнакомих авта та відвіз ним хорого до шпиталя, де руку обтято. Лікарі признали, що колиб не притомність ума товариша, ранений бувби помер з упливу крови.

БУДОВА НОВИХ ШАХТ У ДОНБАСІ.

У Донецькому басейні наміряють побудувати 26 нових шахт. У справі тої будови приїхав до Харкова ленінґрадський профессор Бокій. Він заявив представникам преси як спеціяліст, що для підбору найвідповідніщих місць під будову шахт буде зорганізована окрема комісія для геольоґічного досліду Донецького басейну. На нових шахтах мається змеханізувати всі процеси добування. Кожна шахта зможе давати по 100—500 тисяч тон та обійдеться пересічно при коштах 5-ти міліонів рублів. Побудування шахт намічено довершити на протязі 5-ти літ, при чому, на думку профисора, її можна буде зреалізувати виключно силами СРСР.

ПОБІЛЬШЕННЯ ЧИСЛА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД.

Центральна аміністративно-територіяльна комісія при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті в Харкові рішила поширити сітку сільських громад шляхом виділення на Україні 1.057 нових громад. Таким чином пошириться теж сітка нових сільських рад. Орґанізація нових сільрад має бути закінчена з кінцем жовтня.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПОРТ ДО ГРЕЦІЇ.

З Одеси повідомляють, що в останніх часах сильно зросли торговельні взаємини України з Грецією. На протязі останнього року торговельне представництво продавало на грецькому ринку збіжжа, худобу, домашню птицю, сірники, масло, дерево, оселедці, рибу та инші продукти. Разом продано в Греції товарів на суму 1,670-000 карбованців. Крім цього запродано Греції на протязі останнього року 25,000 тон цементу і 10,000 тон донецького вугілля. Греція дуже заінтересована зокрема українським збіжжам і на цей рік хоче ввезти його 200,000 тон. 30% того збіжжа привезуть радянські кораблі. Цього року, значить осінью, продано Греції вже частину ячменю а по ній прийде пшениця для приватних фірм.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛ У 1925—26 Р.

Як відомо, весь фабричний промисл у Донецькому басейні сконцентрований в руках трестів. Сталевий трест передбачує на 1925—26 операційний рік виріб чавуна на суму 99 міліонів пудів, сталі на суму 71 міліонів пудів. Всього працювати буде у слідуючому році 18—20 великих ґут. Для побільшення виробу сталі набувається ізза кордону фабричного приладдя на суму 16 і пів міліона карбованців. Полудневорудний трест має піднести в операційному році 1925—26 добування руди до суми 200 міліонів пудів. Для того тресту замовлено за кордоном копальняного приладдя на суму пять міліонів рублів. У цьому році буде занятих у копальнях того тресту 12 тисяч робітників. Будуть урухомлені також нові копальні в числі пяти. У т. зв. марганцевому районі буде чинних три копальні, які дадуть 30 міл. пудів руди, отже вдвоє більше ніж перед війною.

МІСТЕЧКО ПАЛІЇВ.

В нещасливім містечку Яворові знову вибухла пожежа, яка загрожувала великій частині міста. З огляду на те, що пожежі в останніх часах є там щораз частійші, виходить ясно, що вони є ділом якоїсь злочинної руки. Міська поліція звернулась до львівської, з проханням, щоби прислати їй для допомоги детективів для розслідження справи.

Французський премієр Пенлеве уступив з цілим кабінетом.

ПАРИЖ, 27. жовтня. — Сьогодня уступив цілий французький кабінет.

Премієр Поль Пенлеве явився у президента Франції Гастона Думерґа і предложив йому резиґнацію, яку він приняв.

Кажуть, що се ходило головно о поваленнє міністра скарбу Иосифа Кайо, проти котрого готовили політичний заговір його вороги, відколи він лише обняв своє вельми одвічальне становище, а використали на змову час, коли він був в Америці, і приготовивши увесь плян, тепер пустили його в рух. Знаючи се, премієр Пенлеве радив Кайови уступити самому, але він від сього відказався, називаючи се утечею в найприкрійшій потребі нації. Тоді Пенлеве уступив з цілим кабінетом.

Одначе Пенлеве вже не хоче більше бути премієром. Він каже, що підіпре котрогонебудь свого наслідника.

Президент Думерґ пробував покликати на премієра бувшого премієра, а теперішнього голову французького парляменту Едуарда Ерріо, але він відказався приняти на себе завдане, кажучи, що Пенлеве упав з Кайом через інфляцію (побільшенне засобу паперових франків), та що й він серед теперішних умов мусів би упасти з тоїсамої причини.

КАЙО І БРІЯН.

ПАРИЖ, 27. жовтня. — З премієром Пенлеве уступили два найвиднійші члени його кабінету, міністер скарбу Иосиф Кайо і міністер закордонних справ Арістід Бріян.

Кайо признає, що його повалили його політичні противники,які каже, використали се, що він противився даннині на приватний капітал. Він, каже, при свому вирджить, бо вважає такий податок нездоровим засобом, який не зарадить фінансовій скруті краю. Натомісць він радить поступовий доходовий податок.

Приятелі Кая заповідають, що його фінансова політика мусить вкінці побідити, та що він ще незадовго буде не тільки міністром скарбу але і премієром.

Щодо Бріяна то загальна опінія панує, що він не повинен уступити з уваги на доведенне до успішного кінця локарненської умови, якої він один з головних творців. Тому кажуть, що він повинен бути теж неодмінно і в новому кабінеті.

ГРЕЦІЯ ПОКИДАЄ ВІЙНУ.

АТЕНИ, столиця Греції, 27. жовтня. — Грецька армія покине болгарську територію завтра і вернеться домів.

ОПЛАТИЛАСЬ ПОДОРОЖ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИКА.

ЛОНДОН, 26. жовтня. — Англійці тепер називають князя Валії „найбільшим продавцем, якого колинебудь Англія мала". Показалось, що його подорож до Південної Африки і Південної Америки оплатилась не тільки політично але і для британського промислу. По його повороті домів щораз більше приходить замовлень з тих країв, які відвідав престолонаслідник, на товари англійські. Кажуть, що до року торговля Англії з Південною Америкою подвоїться, а се тільки завдяки розголошенню імени англійського вчасі гостини князя Валії.

УПАДОК ФРАНКА.

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Сьогодня на тутешній біржі французький франк (гаперовий) далі упав. Уже плачено за нього лише 4 американські центи.

Міністер скарбу Кайо робить усякі заходи для ратунку Франка, але безуспішно.

Заповідають яко певну річ, що франк зі собою потягне і Кая. Кажуть, що годинн його вже почислені.

ГРЕКИ ЩЕ СТРІЛЯЮТЬ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 27. жовтня. — Греки згодились за посередництвом Румунії спинити війну і покинути болгарську територію, але досі ще остріляють болгарські села і стоять на місці.

ЛИТОВЦІ В МЕМЕЛЮ НЕ МАЮТЬ ЗАСТУПНИЦТВА.

МЕМЕЛЬ, Литва, 27. жовтня. — При виборах в пристані Мемелі з околицею, що її алїанти відлучили від Німеччини і прилучили до Литви, німецька аграрна і соціялістична партія одержали 35,000 голосів і вибрали всіх своїх представників. Комуністи і Литовці здобули всього 2,750 голосів.

ПРОТИ ЗІНОВЕВА.

МОСКВА, 27. жовтня. — Головний бос совєтського уряду і російської комуністичної партії комісар Сталін, як тут говорять, зачав боротьбу проти Зіновева, голови „комуністичного інтернаціоналу". За його починон, як кажуть, російська комуністична партія заявила йому догану за шкідну політику, яку він веде на власну руку яко голова місцевого совета в Ленінграді (Петербурзі).

Недавно знову стали йому докоряти ізза невдачної пропаганди закордоном, вказуючи на постійний упадок ріжних комуністичних партій і груп по ріжних краях.

Зіновев був ворогом Троцького за його „уґодовість", а тепер приятелі Троцького виступають гуртом проти Зіновева. До приятелів Троцького належать: Раковський і Радек та економісти Пятаков і Преображенський.

Як заповідають, вони готовляться осудити Зіновева на центральному комітеті російської комуністичної партії, який збереться тут на сесію 15-ого грудня с. р.

КАЖЕ, ЩО ІРЛЯНДЦІ ПОХОДЯТЬ ВІД ЕСКІМОСІВ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 27. жовтня. — Берлінський професор фільольоґії (мовознавства) мав в тутешньому університеті виклад, в якому сказав, що подоба лиця Ірляндців схожа на Ескімосів, тому допускає, що вони, або частина їх, се потомки Ескімосів, які до Ірляндії зайшли 4,000 літ перед Христом, коли там знікли леди.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиґі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОМУНІСТИЧНІ КОМІСАРІ СЛІДАМИ ЦАРСЬКИХ ЧИНОВНИКІВ

З Москви розтелеграфовують по світі, що московський большевицький уряд заарештував сими днями кількадесять комісарів з „мосстроя", себто Московської Будівельної Адміністрації, за всякі зловжитки в урядуванню. На скільки народ міг довідатися про подробиці скандалу, „мосстрой" дістав був з податку 13 міліонів долярів на виставлення домів для робітників, і власне зарядчики, контрактори, інжинери, робітники, просто всі відвічальні совєтські робітники сього уряду обкрадали селян і робітників на всі боки. Один лишень совєтський інжинер Епіфанов потрафив стягнути в свою кишеню 150,000 долярів публичного гроша.

Хто читає московські газети, той знає, що такі вістки не першина. Кільканайцять місяців тому назад, коли Росія переходила в наслідок большевицької господарки через тяжку голодову крізу, тоді теж писали московські большевицькі газети, що серед большевицьких урядників попадають часто хабарники, злодії публичного гроша, що богато обманців підшиваеться під горячих комуністів, щоби під урядовим плащем обдирати народ. Тепер знова ті самі газети пишуть, що тлом нових надужить є поправляючийся добробут. Мовлявь, вся Росія живе краще, і тому й комісарі хочуть жити краще, і тому вони деморалізуються, себто, не могучи зажити краще законним способом, пробують зажити незаконним.

Виходилоби з того, що як добробут у Росії не повернеться, усе серед комісарів кидаються пошесно люди, яких навіть большевики мусять назвати злодіями. З того ясно, що причина цілого клопоту з крадужними комісарами де инде. Не тому комісарі крадуть, що там люди голодують, бо вони крадуть і тоді, коли вже голоду нема, і не тому комісарі крадуть, бо населенню краще живеться, бож комісарі крадуть і тоді, коли населенне не має що їсти, а крадуть комісарі для зовсім других причин. Сі причини ті комісарі, що карають своїх товаришів, моглиб легко найти, колиб хотіли подивитися на справу чесними очима. Причина комісарських крадежий не в сьому або тому стані населення, але в тому, що комісарі чуються свобідними, вільними від всякої відвічальности перед народом. Виною тут не стан населення, але сама большевицька політична система. Колиб комісарі відвічали перед народом, колиб кождого комісаря-злодюгу можна скоро усунути з його становиска, тоді серед них булоби богато менче злодіїв. Не мала сеї народної контролі над урядом царська Росія, і тому за царя бути чиновником значило бути злодієм. Не має сеї контролі большевицька Росія, тому й нині коли Москаль облає в сварці Москаля комісарем, то облаяний відповідає: „Ти самий злодій".

ЧАРОДІЙ У КЛОПОТАХ

Сими словами пише про фінансові клопоти французького міністра фінансів Кайо нюйорська ґазета Таймс. Сей самий Таймс, який усе так завзято поставав за версальский договір та всяку імперіялістичну затію Франції або котрої з її рептильок, тепер пише до Кайо, що він найшовся в положенню людини, від котрої публика сподіється чуда, а він чуда зробити не може.

За чародія взяли Французи Кайо тому, бо він мав дуже цікаву минувшину. Прецінь в час війни нинішного міністра Кайо судив французький воєнний суд за зрадничі зносини з ворогом. Його засуджено було за зраду на смерть, і лишень дорогою ласки покарано засланнєм. Ся пригода й зробила з Кайо ворожбита-чародія. Не роздумуючи довше над справою, Французи рішили, що коли Кайо був суджений за те, що він зносився з ворогом у справі покінчення війни, то видно, що Кайо мав якийсь свій спеціяльний плян закінчення війни тоді, коли такого пляну видимо ще не мав ніхто. Так засуд на Кайо став для нього найкращим капіталом для його політичного підприємства.

Та, прийшовши на становище фінансового міністра зі славою чародія, Кайо готов і впасти через сю славу, бо він не потрафить доконати того фінансового чуда, якого від нього сподіються Французи. Його ж вислано до Америки яко чудотворця, а тимчасом він показався звичайним фінансовим партачем. Вернувши домів, він далі пробує партачити французькі фінанси, тоді як Французи ждуть від нього чудес. Та чудо моглоби бути хиба тоді, якби міністер фінансів сказав відважно Франції, що вона є державою збанкротованою та порадив їй обкроїти свою політику відповідно до своеї кишені, і сказавши се, потрафив се обкроенне перевести. Сього власне Кайо зробити не може. Колиб він мав на стільки відваги, щоби се сказати, то він не мавби на стільки чудесної сили, щоби відтак на своїм становищи удержатися.

Та Кайо ще з усіх найбільше відважний. Він ще з усіх французьких фінансових політиків має найбільше даних на фінансового чародія. Другі не мають навіть тільки талану та відваги, що має він. І так Кайо мусить упасти, бо він не має відваги пробувати робити чудо, а по ньому будуть падати другі, бо вони мають сеї відваги ще менче. Словом, Франція мусить далі котитися в долину, як котилася вона колись за своїх королів.

АМЕРИКА І ЕВРОПА

Участь Америки в світовій війні перехилила побіду на сторону аліянтів. Це піднесло її значіння і вплив. По війні забігали всі о її ласку, бо Европа потребувала кредитів на економічну відбудову. До того вона ще винна Америці величанську суму, яку вона одержала підчас війни титулом воєнної позички.

З кредитами одначе Америка дуже не спішиться, а як кому дасть то не великий та на важких услівях. А сплати довгів домагається. Що до цего то розчарувалися гірко всі европейські краї, а найбільше Франція. Европа була переконана, що Америка, яка зробила на війні добрий бізнес та вивезла всьо золото з Европи, не буде стягати довгів, а що найвисше їх сильно зредукує. І в тім завелася.

До того Америка стоїть осторонь від европейської політики, не хоче бути членом Ліґи Націй, ні не признає Міжнародного Суду, а замирює світ після свого власного пляну, як це мало місце на міжнародній конференції в Вашингтоні в справі обмеження зброєння на морю.

Таку політику вона могла легко вести, бо европейські держави жерлися між собою. Аж мир в Льокарно зробив зворот в тій справі. Як тільки вороги подали собі руку, сейчас піднесли всі спільно голос, щоб їм виманципуватися з під впливу Америки. Ходить тут про справу загального розоружения, яку підносив президент Кулидж декількома навортами, а для якої то цілі хотів він скликати розоружну конференцію до Вашингтону. Европейські дипльомати, як тільки підписали мир в Льокарно, сейчас пустили вістку, що на таку конференцію не поїдуть, бо до цеї справи є Ліґа Націй. А якщо Америка хоче балакати про світове розброєння, хай стане членом Ліґи та приїде до Европи на наради. Видко, що американська суспільність добре надоїла старій европейській дипльоматії, коли вона так скоро і так остро поставила ту справу. Дуже можливо, що це зробили французькі дипльомати, щоби пімститися на Америці за те, що Кайо не міг нічого доброго тут вскурати. Можливо, що в заміну за те, американські банки відгражуються, що не дадуть більше ні одного цента Франції. Це ще на разі тайна, а не є тайною тільки це, що Европа хоче свобідно відотхнути і унезалежнити себе від Америки.

Президент Кулидж заявив, що він не має нічого проти цего, щоби Ліґа Націй переводила загальне розоруження. Коли вона буде розоружувати себе на суші і морі то Америка возьме участь, а коли тільки буде мова про розоруження на суші то Америка не має що там робити, бо посідає тільки 118.000 війська і не має що розоружувати. Відповів спокійно і річево. Все таки той різкий тон, якого вжито в Европі супроти Америки, вразив президента і цілу адміністрацію, бо якраз проти них той тон був звернений.

З ОБЄДНАННЯ.

Звіт рекордового секретаря д-ра Л. Мишуги.

Звіт свій можу зачати з повним спокоєм тою заявою, що минулий рік не був що до висліду гіршим від попередних. Противно, він був з фінансової сторони від них кращим, так, що ми можемо вступати в четверний рік свого істнування з повною вірою і надією. **Наш прихід збільшився о $1358.39, наша допомога визвольній боротьбі в краю зросла о 1273.68 дол., а наші видавки змаліли.** Наше фінансове зіставлення говорить до нас своїми сухими числами, що ми зуміли при нашій американсько-українській анархії, при всіх трудностях, з якими нам доводиться тут на кождім кроці бороти, згуртувати біля свого прапора поважний гурт ідейного громадянства, яке вважало своїм святим обовязком піддержати боротьбу о визволення нашого народа не пустомельством, критикоманією, боротьбою всіх проти всіх, але дрібною жертвою з Америки, яка то одинока уявляє собою реальну цінність для краю.

В своїх численних відозвах, закликах і комунікатах, якими були переповнені органи тих організацій, які стоять з нами в злуці, **старалися ми піддержати національного духа української еміґрації та піднести її жертвенність і любов до рідного краю. Наша плятформа була: Одна Независима Соборна Українська Держава, наш шлях — боротьба з окупантами наших земель.**

Ми придержували тісний звязок з просвітними, політичними, економічними і гуманітарними інституціями в краю, інформували їх про життя іміґрації та ділилися з еміґрацією тими відомостями, які ті інституції сюди надсилали.

Ні одна важнійша подія в краю не пройшла в Америці без певного відгомону. Всі ті справи були обговорювані на засіданнях екзекутиви, які відбувалися правильно при кінці кождого місяця. Маючи інформації з перших жерел, мали ми спромогу бути всегда як найкраще поінформованими про події в краю та наше політичне положення. До всього старалися ми підходити обєктивно, маючи на увазі тільки загальне добро. Так треба розуміти наші погляди на положення в краю та наше відношення до політичної акції в краю і за кордоном. Підносимо і піддержуємо те, що після нашого знання і переконання провадить до успіху в боротьбі за нашу державну независимість.

По тій причині ми напирали на політичну консолідацію в краю, піддержували звязок з заграничним нашим політичним центром, з боєвою організацією, з політичною еміґрацією та з поодинокими активними громадянами. Словом зі всіми тими, що є відвічальними і активними чинниками в нашому народньому життю.

Наше становище в церковно-народних справах (як конкордату і целібату) було тотожним з становищем цілого краю. Не думали ми і не думаємо мішатися в чисто церковні справи, але піднесли і підносити всегда мемо свій голос в обороні церкви як української інституції і будемо її боронити перед ворожими затіями так само як боронимося перед утраквізацією українських шкіл і иншими національними лихами. Ми виступали і виступатимемо одначе проти релігійної боротьби, яку невідвічальні одиниці вводять в наші ряди, поширюють релігійну нетолеранцію, вносять роздор в національні ряди та в часах боротьби нації за державну незалежність говорять годинами по вічах радше про релігійні догми чим про способи допомоги рідному краєви.

Обєднання є загально-народною політичною організацією. Воно не мішається в релігійні справи. Ми не належимо до Обєднання як католики, православні, пресвітеріяни і т. п., а тільки як Українці, а обєднались ми не для релігійних цілей, а загально-народних. Це ясне і зрозуміле для людий доброї волі і ясного ума.

Та хоч як та справа сама по собі ясна, то всеж таки не переконує вона ні нашу церковну єрархію ні певний відсоток нашого священства і громадянства, які коли не відносяться ворожо то що найвисше обоятно до акції Обєднання. Католики вимагають, щоби Обєднання заявило себе греко-католицькою організацією, а православні закидають нам католицизм та домагаються від нас боротьби з католицизмом. В той спосіб паралізується роботу тої організації, яка одинока несе старому краєви реальну допомогу, яка хоче в нашому народно-політичному життю завести лад і порядок, збудувати народний авторитет, піднести взаїмну пошану та взаїмне довіря. Яка хоче звязати еміґрацію з рідним краєм та припинити наше національне розпорошення та передвчасну національну загибіль. І то навіть загибіль української церкви в Америці.

З організацій, що належать до Обєднання та з їх органами позіставали ми весь час в тіснім контакті. О скільки ті організації були на ділі дійсними членами Обєднання, залишаю ще оцінці кождого зосібна, бо всім Вам добре відома їх всепівпраця з Обєднанням. В звязку з тим згадаю ще про слідуючу справу: „Січ", яка являється членом Обєднання, проголосила через свою управу гетьманат як форму правління української держави. З цего приводу атаковано нас в пресі і в вистосованих до нас письмах, закидуючи нам, що Обєднання виступило проти свого статута, бо заявилося за гетьманатом. Такі самі атаки поновилися тепер з приводу виступу органу Січової Організації проти През. д-ра Петрушевича.

Що до того подаю як вияснення, що справа гетьманату була обговорена на засіданню екзекутиви з дня 31. грудня 1924 р., на якім вирішено, що всі ті атаки не мають ніякої реальної підстави, бо ні Конгрес Обєднання ні управа не заявлялися за гетьманатом, а в політичній плятформі Обєднання говориться про українську державу як республику.

З рамени Обєднання дано почин до мисли ухвали Конгресу до українсько-білорусько-литовського зближення. Союз поневолених Польщею Народів, себто Українців, Білорусинів і Литовців стрінувся з загальною симпатією. Поодинокі комітети такого союза вже істнують по більших містах.

Для більшої пропаґанди в тій справі між американським народом видасть Обєднання в найблизшім часі книжку проф. Лозинського: Польща — „Тюрма Народів".

Обєднання висилало меморіяли і протести з приводу ріжних міжнародних подій, як зїзду Міжнародної Жіночої Ліґи, Міжпарляментарної Унії та при інших нагодах, як приїзді Галлера і Скшинського.

Наші почини до реорганізації нашого шкільництва в Америці не увінчалися до сего часу ніяким позитивним результатом. Пок. Дмитро Андрейко як голова Шкільної Комісії вніс був меморіял до грек. кат. ординаріяту в справі реорганізації парохіяльних шкіл, на який не одержав ніякої відповіди.

Наші спроби навязання зносин з Квейкрами і Борд оф Трейд в Филаделфії, щоби добути від них допомогу на культурні і гуманітарні цілі старого краю, не увінчалися рівнож успіхом. Вибраний до цего комітет з о. Струтинським на чолі переконався, що нам треба числити таки на власні сили.

Виконуючи ухвалу Конгресу, намагалася екзекутива відібрати в своє посідання дім Народного Комітету в Ню Йорку. Виявилося, що супроти спротиву частини теперішної управи, того дому Обєднання відібрати не зможе, хиба дорогою судового процесу, на якого ведення Обєднанне не має відповідних фондів. Як зачуваємо, то той дім хочуть відкупити нюйорські українські товариства.

В той спосіб подав я коротко важнійші моменти з нашої роботи за минулий рік. Подробиці відомі з комунікатів. Зазначу тільки, що властива наша праця полягала в матеріяльній допомозі краєви. Ми старалися вказувати громадянству на найконечнійші народні потреби і туди прямувати нашу жертвенність. А як добре ми поінформовані про дійсні відносини в краю, свідчить найкраще та обставина, що ми вже в комунікаті з 2. марта візвали американську еміґрацію до жертв для голодних та відчинили сталу рубрику: Голодуючим на українських землях під Польщею. Значить, що ми організували голодову акцію тоді, коли її не тільки в Америці ніхто не рухав, але коли ще навіть в самім краю не було ні Центрального Комітету „Голодному Селу" ні ніяких других комітетів.

Старий край розуміє і відчуває вагу тої допомоги, яку йому несе Обєднання. Треба ще тільки трохи доброї волі з боку американського громадянства, а Обєднання може стати дійсним обєднанням всіх свідомих і ідейних Українців, обєднаних для одної великої цілі: визволення українського народа.

Звіт касієра Т. Грицея.

Я можу тільки це зазначити, що касове зіставлення так як воно було попередженне Виконавчому Комітетови годиться вповні з касою, білами і зворотними чеками, що буде могла ствердити контрольна комісія, яка щойно ті рахунки переглядала. Всі виплати відбувалися тільки чеками, а на всі видатки є чеки. Нічого іншого не видно як то, що було кождого місяця оголошене в часописях. Позатим я брав участь у всіх засіданнях та нарадах і допомагав загальній справі після свого найкращого знання. Вірю, що загал оцінить нашу безінтересовну працю і в заплату за нашу роботу буде відноситися з ще більшим довірям до Обєднання, яке прецінь не має нічого іншого на меті як тільки допомогти нашому національному визволенню. Господарка наша чесна, а ідея висока і всім нам дорога. Нема причини бокувати від Обєднання, бо в той спосіб бокуємо і від української справи взагалі.

(Фінансовий звіт Обєднання за 1924—1925 рік видрукуваний в нашім органі на іншим місци).

М. Дармограй і Василь Титанич прилучилися до попередних звітів.

(Далі буде).

ДОПИСІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З діяльности Українського Жіночого Запомогового Товариства в Нюарку, Н. Дж.

Річні збори У. Ж. З. Т. в Нюарку, відбулися дня 6-го липня, 1925, на котрих принято одноголосно справоздання уряду з признанням. По загальному справозданню показалось, що хоч се товариство числом мале, то ділом велике, на що вказує слідуючий касовий звіт:

Загального доходу за минулий рік було $472.50.

Із сього вислано до краю на Рідну Школу, для сухотників, інвалідів $233.00.

Розходи загальні $209.50.

Остається в касі $30.00.

Рівночасно на річних зборах вибрано новий уряд: на предсідательку на місце п. К. Ковальчуковой вибрано панію Е. Грицишин; на містопредсідательку п. Е. Тарновську; на касієрку панію А. Воробець; на секретарку, місто п. М. Бучакової, котра перестає секретарювати з причини виїзду до краю, П. Варніцьку.

Уряд складає сердечну подяку нюарському громадянству за його співучасть в несенню помочі рідному краєви та взиває до дальшої помочі набудуче.

Марія Бучак, секретарка.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нове товариство.

Дехто каже, що в Ню Йорку є забагато українських товариств і через те їм дуже тяжко скосолідуватись у загальних народних справах. Чи так воно є справді, я не беруся тут рішати, але знаю напевно, що те товариство, яке тут заєновано 17. с. м., було вже віддавна конечно потрібне. Маю на думці „Українську Жіночу Поміч в Ню Йорку", давнійше сестрицтво св. Ольги, яке саме тепер зістало переорганізоване, бо досі займалося лише бенефітовими справами своїх члениць, а на справи громадські звертало дуже мало уваги.

Параґраф 2-гий новоухваленого статута „Укр. Жіночої Помочи" говорить дослівно так:

Цілею товариства є уділювати своїм членицям допомог у случаю слабости або вразі смерти їх чи їх мужів; спішити з потіхою і помічю хорим членицям; плекати українського народного духа серед члениць і нечлениць та серед української дітвори; плекати товариське житте серед члениць та їх родин; самоосвіта члениць та ширенне освіти серед українського народу, а зокрема серед українських жінок; опіка над українськими дітьми; закладанне захоронок і шкілок, уладжуванне літних прогульок, забав, вистав, гаґілок і т. п. річний для української дітвори; освідомленне й орґанізація українського жіноцтва взагалі; моральна й матеріяльна поміч Українцям і українським інституціям тут і в старім краю, а зокрема сиротам, захоронкам, шпиталям і иншим добродійним установам; ширенне тверезости серед українського народу.

З повисшого бачимо, що товариство „Українська Жіноча Поміч в Ню Йорку" намітила собі гарний шлях для своєї діяльности і тому українське громадянство Ню Йорку повинно йому з усіх сил пособляти.

„Українська Жіноча Поміч" має двоякого рода члениці: звичайні і спомагаючі. Звичайні члениці (від 16 до 40 літ життя) платять $1.00 вступного і по 50 центів місячної вкладки. За те вони дістають на случай своєї недуги по $6 тижнево через 20 тижнів, а по $3 через 32 тижні. Коли недуга члениці затягнеться поза один рік, то тоді вона дістає таку запомогу, яку товариство в дорозі ласки ухвалить. На випадок смерти члениці, її спадкоємці дістають одноразову підмогу в квоті $100, з якої не відтягається тої запомоги, що її побрала члениця за свого життя в часі своєї слабости. На случай смерти мужа члениці, вона дістає $50, які відтягається з її власного посмертного (з приписаних $100). Спомагаючі члениці (від 16-го року життя аж до неозначеного віку) платять $2.00 річної вкладки і мають тісамі права й обовязки, що й члениці звичайні, крім справ бенефітових.

До уряду „Укр. Жін. Помочи" входять отсі особи: Марія Марусевич, предсідателька; Анна Віщук, заст. предс.; Марія Тимцюрак, сек. рек.; Стефанія Ковбаснюк, секр. фін.; Магдалина Слободян, кас.; Марія Серетна і Юлія Павлусевич, опікунки хорих; Евгенія Добрянська, Магдалина Баляс і Анна Иосик, контрольорки.

Мітінги товариства відбуваються кождої першої неділі по 1-шім місяця, о годині 3-тій пополудни, в Українськім Народнім Домі, 217 I. 6-та ул. (кімната ч. 3). З уваги, що в найблизшу неділю, 1-го падолиста с. р., припадає українське національне свято, мітінг Укр. Жін. Помочи" відбудеться тиждень пізнійше (в неділю, 8. падолиста).

Заходом згаданого товариства відбудеться в суботу, 7. падолиста с. р., о год. 8-мій вечер, в Украін. Нар. Домі гарна забава з танцями. Весь дохід з тої забави призначений на ялинку для незасібної дітвори українських шкіл у Ню Йорку.

Як бачимо, т оновозасноване жіноче товариство не думає істнувати лише на папери, але забирається охоче до солідної громадянської праці. Український загал у Ню Йорку повинен се товариство у всіх його змаганнях щиро й совісно поперти, а тоді воно осягне скорше намічені собою цілі і стане у великій пригоді не тільки нюйорським Українцям, але і ширшому нашому суспільству.

О. С.

БОСТОН, МЕСС.

Закладаймо українсько-литовсько-білоруські союзи.

Добра ідея вийшла з Филадельфії: збиратись нам Українцям з Литовцями і Білорусинами і спільними силами змагати до освободження наших земель зпід Польщі.

Такою дорогою можна богато осягнути і тут в Америці. Як би ми були згуртовані як слід, то можнаби було інакше звеличати прим. послідну подорож Скшинського. По правді він сам зразив собі американський нарід, бо голосив, що польска конституція, а американська то одно і то саме, що оба народи люблять і шанують свободу. А Американці вже десь чули про ту свободу в Польщі, проти якої протестують навіть великі учені. Але якби так були почули від представництва тих трох поневолених народів то інакше булаби вигладала лекція Скшинського про демократію.

У нас в Бостоні йде до такого обєднання тих трох народів. Ми вже мали віче в тій справі, на якім виголосив дуже гарну бесіду литовський адвокат Богушеш. Він вказав, що нехай Поляки не думають, що дадуть собі з Литовцями раду, бо їх числом мало. Нехай не забувають, що з Литовцями стоїть рамя об рамя великий славний 40-міліоновий український нарід. Він підніс що коли український нарід міг собі дати раду на протязі сотох літ з дикими азійськими ордами, то переможе ще й польське лихоліття. На тім вічу зібрано на протипольську пропаганду $200. Вже з того видко, що між народом є запал до такої справи. Треба тільки трохи доброї волі і охоти. Треба піти між Литовців і Білорусинів, представити їм суть справи, а вони певно підуть разом з нами і то ще з великою охотою.

Н. Давискиба.

ЖАРТИ

НЕПОТРІБНІ ВИДАТКИ.

Він: Вчера я був у ворожки й вона сказала мені, що ми звінчаємося за три місяці. За це заплатив я ворожці пять долярів.

Вона: Який ти марнотравний, як булаб тобі даром сказала це!

Чоловік (до жінки): Ну, моя догогенька, не знаю, що таке, але мушу правду сказати, від якогось часу не смакують мені обіди, що ти вариш.

Синок (7-літній): Тату, як, я оженюся, то з моїми дітьми харчуватимуся в гостинниці.

НА ЛІТНИСКУ.

А.: Скажіть мені, що ви властиво робите, що вам ніколи в таку спеку не горячо?

Б.: Як мені лише вачинає бути горячо, я подумаю тільки про ціни в тутешніх готелях і зараз мені в ногах постигне.

НАШІ ДІТИ.

Мати входить до кімнати й застає маленького свого синка, Степанка, як засів при батьковім столі й щось запопадливо шкрабає пером по папері. — Що ти робиш? — питає мати. — Пишу листа до Дарусі, — відповідає синок. — Алеж ти ще не вмієш писати! — каже мати. — А що то шкодить, мамусю, Даруся також не вміє читати!

ПИТАННЯ.

Одна пані питала славного полководця: — Як можете ви після стільки здобутої слави, все ще нової шукати? — Як можете ви шминкуватися, хоч ви і так гарні? — спитав і собі полководець.

ЯК ВІН ЗРОЗУМІВ ЦЕ.

— Чому ви все як пете, замикаєте очі? — Бо лікар заборонив мені строго заглядати до чарки.

КУПЕЦЬКИЙ ЗМИСЛ.

Двох Християн і одного Жида обвинувачено за співучасть в убивстві. Всіх їх засудили на кару смерти на шибениці. Жида помилували на досмертну вязницю, з услівієм, що має бути присутний при екзекуції обох Християн. Коли справедливість виконано й оба засуджені повисли в воздуси, прокуратор дав приказ відпровадити Жида. Жид станув під шибеницею, приглянувся одягам повісільників і каже до судді: „Пане суддя, продайте мені одяги з них обох!"

ТЕПЕР БУДЕ ЛЕКШЕ.

Мати вертає в маленькою донечкою Марійкою з пивниці. — Ах, мамцю, тобі буде за тяжко з тою великою мискою. Дай я буду нести її. — Колиж мати дала їй миску, мала пестійка каже: — А тепер, мамо, візьми мене на руки!

Синок: Тату, чи то правда, що на місяці живуть люде?

Батько: Деякі вчені кажуть, що живуть.

Синок: То там мусить бути метушня, як настане півповня.

В ДОБІ КОНФІСКАТ.

Жінка: Що це в твоїй ґазеті нині знову така біла пляма?

Чоловік: То для людей, які не вміють читати, для анальфабетів.

ЙОГО ІДЕАЛ.

Учитель завдав ученикам задачу: написати, як кождий з них уявляє собі небо. Один із учеників віддав зовсім чисту, незаписану сторінку.

Учитель (сердито): Що це знову!? Я завдаю задачу, а ти собі з мене жартуєш! Віддаєш чистий папір! Просто нічого не робиш!

Ученик: Ні, пане професор, я й не думав жартувати. Лише я представляю собі так небо, що там нічого не треба робити.

„ПОЛЬСЬКО-ЖИДІВСЬКА ЗМОВА".

Погляд білоруської преси.

„Беларуская Криніца", тижнева селянська газета (орґан соймового Білоруського Клюбу) розпочала ряд передових статтей п. н. „Польска-жидовская змова".

Переповівши вкоротці історію виборчого бльоку 16-ки, причини створення його та користи з нього для усіх непольських національностей, автор, п. Давидович, переходить до польсько-жидівської угоди, яку заключено в три роки пізнійше. Згідно з тією умовою — читаємо там — польський уряд обовязався 1) субвенціонувати жидівські початкові й середні школи, 2) приймати матуристів середніх жидівських шкіл до польських університетів, 3) дозволити Жидам торгувати в неділі й християнські свята, 5) не дозволити на ярмарки в суботи і и. Часопис звертає увагу, що дві останні точки відносяться лише до білоруських і українських земель: у корінній Польщі Жидів і дальше обовязуватимуть римо-катол. свята, а ярмарки можуть відбуватися у всі жидівські свята.

Наводючи зобовязання, які прийняв на себе жидівський клюб, як: признання нинішніх державних границь Польщі, перехід до урядових партій у соймі, поміч польським заходам що до заграничної позички, кооп. з польськими господарськими колами для добра держави і т. п., автор зазначує істнованнє секретних умов, звернених без сумніву проти Білорусинів і Українців, і тому затримуваних у тайні, і пише так:

„Що зробили Жиди цією угодою? Вони зрадили Білорусь (як і инших) і ворожо виступили проти білоруського народу. Жиди мають право домагатися, щоби польська конституція була виконана у відношенні до них. Однак вони не пішли тією дорогою, а пішли на угоду (у більшій частині таємну) з Поляками, на угоду, скермовану виразно проти білоруського народу. Дійсно, цієї угоди не можна назвати инакше, як польсько-жидівською змовою проти Білорусинів і Українців.

„Жиди за польські уступки признали права Польщі на західній Білорусі й Литві (та й на Зах. Україні — пр. Ред.) Які права мають Жиди на білоруські землі? Чи за те, що століттями жили з білоруського народу, мають тепер цим народом торгувати? Жиди зобовязались голосувати у соймі за урядові польські законопроекти. Жиди своїми голосами наділюватимуть польських осадників білоруською землею! Це вони вже зробили: при недавньому голосованні над законом „про парцеляцію і осадництво" білоруські й українські посли протестували й вийшли з засідання, але Жиди залишились голосувати!"

Дальше автор каже, що жидівський клюб у своїй короткозорій опортуністичній політиці пішов на ґачок вшехпольської політики Ґрабских, що змагає до розєднання і посварення поодиноких національних меншостей у Польщі, дарма, що за польськими обіцянками не криються ніякі поважні уступки. Та й тих уступок, які зафіксовані в угоді, польський уряд не дотримає, а за те матиме моральний капітал на заграничний експорт. Автор радить протиділати цій угоді в двох напрямках: відносно Поляків та Жидів.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТИ У ЖЕНЕВІ.

„Мала", але основна справа.— Нові проекти. — Протест великих держав. — Зелені та фіолетові національности.

Великі проблеми миру, що лишаються вічно неполадненими в Европі, найкраще виявляють усю свою непідготованність, коли диплёмати, що радять над їх розвязкою, приневолені торкнутись „малих" проблем. До таких належить становище народів, що попали рішенням Версайського договору в великі держави, у старі та новоутворені. Як можна здійснити такий гармонійний ідеал як забезпека всіх кордонів, коли ці кордони аж тріщать від скількости народів збитих в їх межах?

Ліґа Націй, що поставила собі одно з перших завдань: охорону прав національних меншостей, сотворила одночасно такі клявзулі в користь великих держав, що звела на нівець саму можливість перевірки, в яких умовинах покривджені національности находяться. На останній сесії Ліґи Націй ця болюча справа стала притокою широкої, трьохгодинної дискусії. Виявилось ще раз, що представники великих держав виступили на ділі проти самих засобів охорони тих прав, які теоретично взяли під свій покров. Мадярський делеґат ґраф Апоні вказав на те, що вже у самій процедурі, як розглядаються скарги національних меншостей, є основна суперечність. Коли такі скарги не входять до безпосереднього розсліду Ради Ліґи, а передаються спершу комітетові трьох членів, вони зебільша є відкинені, навіть нерозглянені. Ось чому ґр. Апоні пропонує, щоби петиції і скарги внесені вищими церковними організаціями та культурними установами прийняла Рада до безпосереднього розглянення. Другий його внесок: щоби представники тих, що вносять жалобу, мали право у всіх стадіях процедури давати розяснення і відповіди на арґументи представників держав, яких ця жалоба торкається. І третій внесок: щоби кожний раз, коли виринає питання права, рішення Міжнародного Трибуналу в Газі було обовязуючим для Ради Ліґи.

12 держав запротестувало як стій проти цих внесків, на тій підставі, що такий проект нарушує суверенні права окремих держав і робить дану державу та її громадян предметом суду з боку Ліґи та гаґського трибуналу. Виринає питання: коли Рада Ліґи не є трибуналом і не може судити непорозуміння держави з її громадянами — яка доцільність розглядати ці непорозуміння? Коли Ліґа Націй не має навіть змоги перевести контролю над тим, чи зобовязання, які взяла на себе держава супроти своїх національних меншостей, є нею виконане, то яка мета її процедури?

Не диво, що литовський делеґат Ґальванасказ, бувший премієр і мін. закорд. справ, щоби вийти з цієї плутанини, поставив новий внесок, який мав би устійнити відношення до справи національних меншостей. А саме загальні збори Ліґи повинні вибрати спеціяльну комісію, яка мала би обробити загальну конвенцію обовязуючу всі держави — членів Ліґи, які приймають на себе ті самі права та обовязки супроти своїх національних меншостей. Він мотивував свій внесок тим, що нині ще в Лізі Націй є держави першої та другої кляси; одні можуть поводитись зі своїми меншостями по вподобі, другі мають ставити „політику супроти своїх меншостей" під міжнародню контролю. Якщо охорона малих національностей є справою моралі, то слід би ці моральні зобовязання поширити на всіх членів Ліґи.

Пікантно, що представник польської делеґації Козіцкі, редактор вшехпольського „Кура Познаньского" ворожого до всіх національних меншостей, приєднався до цього внеску, деклямуючи щось про рівність та братерство народів, але ні разу не пускаючи фарби, як він розуміє здійснення згаданих внесків або загальної рівности. Румунський делеґат Комен виступив перед зборами з цілою картою Европи, на якій національні меншости були помальовані двома фарбами; зеленою та фіолетовою. Він вказував на абсурд, що одні — зелені є протеґовані, другі ведуть животіння, здані на ласку держав, до яких їх втілено.

Коли прийшли до голосу аранжери всіх засідань, представники великих держав, з предложених проєктів лишився тільки пух та прах. Франц. сенатор Жувенель виходить із становища, що Франція взагалі не має національних меншостей, хоча Комен показує йому одночасно фарбу на Альзації та Льотаринґії і нагадує домагання Бретанії мати школи на своїй мові. Далі підкреслює ріжницю між новоутвореними державами і старими, що засиділи свої права. Анґлійський делеґат, один з найбільших авторитетів Ліґи, льорд Роберт Сесіль, заявляє, що переведення суду між національною меншістю і державою — членом Ліґи було би аномалією, з огляду на диспозицію їх роль. Ґаґський трибунал був би перетяжений усіма такими справами, а навіть розслід усіх таких справ коштував би величанські гроші. І при цій нагоді одержуємо сензаційну інформацію: Европа має нині 40 міліонів населення національних меншостей, а долею всіх займається один секційний шеф секретаріяту Ліґи (Кольбан, Норвежець) при помочі двох співробітників і одної машиністки!

Навіть Бельґієць Гюманс промовляє на боці великих держав. В кінцевій відповіді литовський делеґат каже з великою іронією про цю звеличувану машину Ліґи, яка лякається праці і великих втрат у наскрізь живучих та пекучих справах. Він не ставить ніяких максимальних домагань, тільки мінімальні. А проте коли Бенеш, за піддержкою анґлійської делеґації, ставить внесок передати всю цю справу для вжитку Ради Ліґи — всі вичерпані палкою суперечкою годяться.

Замісць висновків можна передати дві-три рефлєксії Китайця Чеу Вей, що також забрав голос у цій европейській дебаті. Він поглузував собі із усіх, заявивши, що вперше довідується про істнування в Европі ще й зелених та фіолєтових народів; він гадав, що в ній є тільки білі. Прихиляючись до універсальної ідеї Литовця, прохає не забувати, що в Европі крім народів є ще й раси. Коли Рада Ліґи зверне на цей факт увагу, тоді побачить, що на світі є не тільки національні меншости, яких поневолюють народи, але національні більшости поневолені меншостями. (Діло).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.